

המסירות למדינת פנקודיה

מי שרוצה להבין את הסכנה הרורה חנית המרחפת כיום על ישראל, חייב לראות את הסרט השובה הביתה, המוקרן עתה בארץ. נושא: החוויה הנוראה שעבר על החייל הקרבי האמריקאי בוואטר נאם, והשפעתה על נפשו.

הסרט אינו מתיימר להיות אובייקטיבי. האם מותר כיכוד להיות אובייקטיבי מוד התופעה המתוארת בו?

גיבורי הסרט הם צעירים אמריקאים רגילים, פטריוטים, שחונכו לאהוב את ארץ עלם ולשרת בצבאה, סמליהם לחם,

צריכים להפך פקודה, לערוך מן הצבא, לפרך להילחם.

אינו מאמין כי צופים רבים ערכו בליבם השוואה בין לבטי החיילים האמריקאים הם ובין לבטיהם שלהם עצמם, כחיילי צה"ל, בכוחות הסדירים או בכוחות-המילואים.

אחרי ככלות הכל, איזה דמיון יש בין מילחמת וואטר-נאם ובין מילחמתנו שלנו? האמריקאים חמו הרחק מאדמתם. הן אויב לא איים על קיום ארצות-הברית. בוצעו בוואטר-נאם פשעים-מילחמה מתרי דים, כימעט באופן שיגרת. החיילים איב דו את האמונה במטרת המילחמה. הם

פעות כמו "עצמת באה ואחד חייליה-המלואים".

הערומים והמתים

ה נושא האמיתי של הסרט הזה הוא: מה קורה לחייל קרבי, המאבד את האמונה בצידקת עניינו?
והתשובה היא: הרס פנימי. הרס של עצמו, הרס של הצבא.

הסרט מקפיד להדגיש כי גיבוריו אינם אנשים חריגים, בעלי השקפת-עולם חריגה או אופי חריג. להיפך, הם צעירים אמריקאים טיפוסיים, לבנים, נוצרים ואנגלור-סאכסים.

צעירים כמוהם שפכו את דמם במילי-חמת-העולם השנייה, מבלי שעלה על דע-תם לסרב לפקודה, קל וחומר לערוך. לפי כל התיאורים, היו החיילים האמריקאים במילחמת-העולם, אחרי טבילת-האש הראי-שונה, חיילים מצויינים. הם התמודדו בי הצלחה עם החיילים הגרמניים, אנשי ה-וורמאכט האדיר והבלתי-ימנע.

לאיש מהם לא היה ספק לגבי מטרתה של אותה מילחמה: למגר את נחשו הבארבארות הנאצית והיפאנית, לשום קץ לפשעיהם של רוצחיה-עמים, להשליט בעולם הוי פש ודמוקרטיה. לתיקווה זו היו שותפים לא רק האמריקאים, אלא כל האנושות הנאורה.

אילו בספריהם של שונאי-מילחמה מוב-הקים — כמו נורמן מילר — אין כל ביקורת על מטרת המילחמה, וכל פיקפוק לגבי נחיצותה. ספרים כמו הערומים והמתים, מאן ועד עולם, כפירי אריות ועוד תפרו את המימסד הצבאי וליקוייו, אך לא את החובה להילחם.

גם מילחמת קוריאה לא הביאה לגל של סרבנות. המילחמה היתה לחוקה מחופי ארצות-הברית, נגד אויב אסייתי. היו בה זועזוע רבות, באחד משלביה, סג צבא ארצות-הברית מפלה מוחצת. אך הצבא — ובעיקר חיל-הנחתים — עמד בה בגבורה-עילאית, רשם בה את אחד מפרקיו המזי-היריים ביותר.

מדוע? החייל האמריקאי האמין ב-צידקתה המוחלטת של ארצו במילחמה זו. הצבא האמריקאי ובעלי-בריתו מתריסר אר-צות, שלחמו בחסות האר"ם, היו משוכי-נעים שהם עומדים מול תוקפנות של כוח אנטי-אנושי, שהם מגינים על חרותו של עם קטן ואמין. השינאה לסטאלין הגיעה לשיאה, גם לטוראי האמריקאי, שעמד מול גלי החי"ר הסיני המסתער, לא היה כל ספק לגבי חובתו המוסרית.
בוואטר-נאם אבד ביטחון זה, ומכאן ההתמוטטות הנפשית.

לבד מול המוות

ל כה אדם שעמד אייפעם בקרב, מור-בנת מאליה הנחיצות המוחלטת של האמונה בצידקת המילחמה.

אין חווייה בחיי האדם, העולה בעוצמתה על החווייה הקרבית ומעטות החווייות המסוגלות להשי-תוות לה.

בקרב נמצא האדם לבדו, גם כשהוא שייך ליחידה גדולה, נדמה לו שכל כדור, כל פגז, מכוחן אליו אישית, גלים של פחד מצופים אותו. הוא נדרש לעשות את הדבר הבלתי-סביר ביותר בעולם: לעמוד מול פני המוות למען עניין שאינו נוגע לו אי-שית, תחת להיכנע לדחף הפשוט והעצום של הצלה-עצמית.

כדי לעמוד במבחן עליון זה, חייב האדם להאמין כי הוא פועל למען אידיאל העומד מעל לטובתו האישית — העם, המולדת, המישפחה, ובסופו של דבר: שר הוא לוחם למען ההגנה העצמית שלו במור-בן הרחב יותר, כבן למישפחתו, לעמו ולארצו. הוא ממיר את ההגנה-העצמית שלו כפרט בהגנה-עצמית שלו כחלק מן הכלל.

לדא הנכונות הזאת של הלוחם-הפרט לחרף את נפשו כדי להגן על המישפחה, השבט, העם — לא היתה המילחמה אפשרית כדל.

זהו אינסטינקט עמוק ביותר, הקודם ל-התחנות המין האנושי. שבט של באבוניס, חבורה של זאבים, וסוגים רבים של בעלי-חיים החיים חיים קבוצתיים, מגיבים בי-דיוק כמו בני-אדם.

משום-כך הסתכלה האנושות תמיד ב-בו באותם חריגים, המוכנים לעסוק במילי-חמה כבמיקצוע בלבד, שכיר-החרב של ימי-הביניים, ה"לאנדס-קנכט" הגרמני, ה-קונדוסיריה האיתלקי, לא עוררו פחות רתיעה מאשר שכיר-החרב הגרמני המשי-כיר את עצמו כיום לקבוצת-פולשים זו או אחרת באפריקה.

אף גדולי שודדי-הארצות בהיסטוריה, רודנים ומרצחיי-עמים, הקפידו תמיד להעי-מיד פנים כאילו הם יוצאים למילחמה כדי להגן על ארצם מפני סכנות נוראות.

נושאי-הצלב, שביצעו מעשי-זוועה ללא-ספור בארץ-הקודש ובדרכם אליה, יצאו להגן על קבר קרוב, אדולף היטלר פלש לברית-המועצות לא רק כדי לרכוש "מרי-חב מחייה" לעם הגרמני, אלא גם כדי "להגן על המולדת מפני הכנופיות הר-פראיות של הבולשביזם האסיאתי, הוור-מם להשמידנו".

האמונה בצידקת המילחמה היא המכריזה בין חיילים ובין בשריות-חיים.

הרוזן שהמין כצצה

ר בים טענו השבוע כי החייל חייב למלא פקודה בכל הנסיבות, גם אם אינו מסכים לה, מפני שזוהי מיוצות הר-ממשלה הדמוקרטית הנבחרת.

הדבר נראה כמוזן מאליו, אך אין הוא כזה בכל הנסיבות ובכל המיקרים.

אותם המוענים כך, לא היו מעי-לים על דעתם לומר זאת במיקרים מסויימים, הנוגעים לזוהי — פי-חות במיקרים הקיצוניים ביותר.

לצורך הבהרת הלל זה, די בדוגמה הר-קיצונית והמבחילה ביותר: גרמניה הנא-צית. כל אדם בישראל מצדיק את מעשהו של אלוף-המישנה הרוזן קלאוס שנק פון-סטאופנברג, גיבור-מילחמה שאיבד יד ועין, שהטמין את הפצצה במיפקדתו של היטלר ב-20 ביולי 1944, נכשל וישלם על כך בו ביום בחייו. הוא הביא את סרבנות-המילחמה אל המסקנה הקיצונית ביותר.

משמע: מותר לפרך לפקודה, ואף הוכח מוסרית היא לעשות כן, כאשר הפקודה באה לשרת מפרה בלתי-מוסרית בעיני, כגון רצח-עם, גם כאשר היא ניתנת עדידי ממשלה דמוקרטית נבחרת. ואין ספק כי ממשלתו של היטלר אכן נבחרה — לפחות בראשית 1933 — בבחירות דמוקרטיות חופשיות.

כולנו מצדיקים את וילי בראנד, שהיגר מגרמניה לנורווגיה ושנשא שם נשק נגד הצבא הגרמני הפולש.

אולם דברים אלה אינם מעבר לכל וי-כוח. רחוק מזה, בגרמניה עצמה עדיין נטשו על כך ויכוח מר. רבים בגרמניה טענו שאסור לבחור בבראנד, מפני שלא ייתכן שבראש ממשלת גרמניה יעמוד אדם שלחם נגד חיילי עמו וארצו.

גם מעשהו של פון-סטאופנברג לא היה כה מובן מאליו. הוא עצמו התלבט קשות, לפני שהחליט שמותר לו להפך את שבו-עת-האמונים שלו לממשלה החוקית, ולא כל שכן להרים יד על המפקד הראשי בכי-בודו ובעצמו. ועד היום יש מיליוני גרי-מנים הסבורים כי אסור היה לעשות מעשה כזה, מפני שהעם הגרמני כולו עמד על נפשו נגד אויביו, מיליוני צעיריו לחמו בחזיתות ומוטב היה להמשיך להילחם תחת פקודתו של פושע כמו היטלר מאשר לתי-קוע סכין בגב האומה.

כמוכן: גרמניה הנאצית היא מיקרה יחיד-במינו, מעבר לנורמה האנושית, ואסור להסיק ממיקרה ייחודי זה מסקנות לגבי מצבים רגילים.

אך גם אם נעבור לנסיבות שגרתיות יותר, אין הבעיה פשוטה כלל וכלל.

למשל: צעיר יהודי במוסקבה עורק מן הצבא הסובייטי, או מסרב לתת-גיים אליו, כמענה שהוא רר-צה להגר לישראל ושחאה מרגיש את עצמו באזרחי ישראל. האם מותר לו לפרך למלא פקודה של מספקים, הפועקים על פי החלטת ממשלתו החוקית?

כימעט כל ישראלי ישיב על כך: בהחי-לט כן.

"השיבה הביתה": קצינהנחתים ואשתו (ג'וין פונדה) הדן היחידה: התאבות

ראו זועזוע רבות מדי. (הסרן מספר על חייליו, שנהגו לכרות את הראשים מגרי-פות האוייב, כדי להציגם לראווה בראשי-תרנים.) הם הרדימו את נפשם בעזרת סמים. כשחזרו הביתה, הצטרפו רבים מהם לתנועת-הישלום, שנאבקה למען סיום הר-מילחמה. הם נרדפו עד צוואר על-ידי סוכי-ני האפ-בי-איי וסטי-איי, משתמטים ש-לא יצאו מגבולות ארצות-הברית. תנועת-הישלום ניצחה למרות הכל — ועצם הפקי-תו של סרט זה, על בסיס מיסחרי, מור-כיתה.

נפצע קשה, שותק כחלק התחנות של גופו וחזר הביתה, הוא מתענה בבת-יחור-לים, ומתגלגל בכסא-הגלגלים לקראת שיי-קומו. אך זיכרונות-המילחמה רודפים אותו, ולבסוף הוא עורך הפגנת-יחיד נגד מישי-לוח צעירים נוספים אל ארץ-הוועה.

הגיבור השני הוא סרן-נחתים, החולם על קאריירה בצבא-הקבע. הוא יוצא לי-וואטר-נאם בשימחה, כדי לספס במהרה בסולם הפיקוד. הוא חוזר משם נכה רור-חני, הרוס מבפנים, הרואה לפניו רק מור-צא אחד: התאבות.

הצופה הישראלי מזדהה לחזיו-טיו עם ניבורים אלה. רבים קמים, בתום ההקרנה, כשעיניהם אדרי-מות, כרוך לצופה — גם לצופה הישראלי — כי חיילים אלה היו